

mottakerjurisdiksjonen beskatter inntekten.

- D/D: Ved doble fradrag (D/D-situasjon) er den primære regelen å avskjære fradragsretten i mottakers jurisdiksjon. Dersom dette ikke skjer, kan betalerjurisdiksjonen avskjære fradragsretten.
- Indirekte D/NI: Her er primærreaksjonen at betalerjurisdiksjonen avskjærer fradragsretten dersom betalingen blir fradragsført i mottakerjurisdiksjonen i et hybrid arrangement.

OECD-anbefalingen konkretisert for problemene med britiske LLP-selskaper
Dshn Philanthropy LLP faller i denne sammenheng i kategorien reversert hybrid som defineres slik i rapportens kapittel 4:

«A reverse hybrid is any person (including any unincorporated body

of persons) that is treated as transparent under the laws of the jurisdiction where it is established but as a separate entity (i.e. opaque) under the laws of the jurisdiction of the investor.»

Anbefalt primær handlingsregel ved transaksjoner gjennom en reversert hybrid, er avskjæring av fradragsrett når det foreligger et strukturert hybrid arrangement som resulterer i en D/NI-situasjon. OECD kommer i dette tilfellet ikke med forslag til defensiv handlingsregel. I stedet anbefales at slike situasjoner fanges opp av statenes CFC-regler, eller våre NOKUS-regler, se anbefalingene under rapportens kapittel 5.

Når en reversert hybrid enhet er transparent i registreringsstaten med utenlandske deltakere, og inntektene ikke kommer til beskatning i deltakernes hjemland, anbefales at enheten

behandles som et eget skattesubjekt i registreringsstaten, se anbefalingen under rapportens kapittel 5. For Dshn Philanthropy LLP innebærer dette at Storbritannia vil kunne følge opp BFU-Tangen med skattlegging som om Dshn Philanthropy LLP var et britisk selvstendig skattesubjekt. Storbritannia har ved siden av EU og en del andre land hatt en offensiv holdning i iverksetting av BEPS-anbefalingene. Den nevnte mulige konsekvensen for Dshn Philanthropy LLP er derfor ganske sannsynlig.

I kjølvannet av BFU-Tangen er det i enkelte politiske miljøer reist krav om regelverksutvikling. Her ligger det altså ferdige utredninger fra OECD som fra norsk side har fått støve ned. Det er på høy tid å få rettet opp skjevhetene.

Leieavtaler i balansen

IFRS 16 *Leieavtaler* trådte i kraft 1. januar 2019. Med den ble for første gang de aller fleste leieavtaler balanseført. I det følgende redegjør vi for enkelte «praksistrender», på bakgrunn av den siste av EYs praksisundersøkelser.¹

Dr. oecon. og statsautorisert revisor
Steinar S. Kvifte
Partner EY

Ikrafttredelsen av IFRS 16 *Leieavtaler* 1. januar 2019 medførte en av de mest gjennomgripende endringene i regnskapsregler for selskaper flest i senere tid. Den mest sentrale endringen er at leietagere for de fleste leieavtaler nå må balanseføre en bruksretteiendel og leieforpliktelse. I tillegg gir standarden nye føringer for hvordan disse skal måles, og har utvidede krav til noteplysninger. Standarden gir også

Siviløkonom og master i revisjon og regnskap
Alvar A. Strandvold
Manager EY

foretak flere valgmuligheter når det gjelder presentasjon i balansen.

EYs Praksisundersøkelse 2019 viste at gjennomsnittseffekten av implementeringen av IFRS 16 på totalkapitalen til de 33 selskapene i utvalget var en økning på 2,8 %. Effekten varierte mellom 0 og 59 %. I Praksisundersøkelsen 2020 har vi undersøkt regnskapene til alle selskapene notert på Oslo Børs og Oslo Axess pr. 31. desember

Aktuelt om finansiell rapportering

Formålet med denne spalten er å gi løpende oppdatering på aktuelle og sentrale spørsmål om finansiell rapportering. Det vil kunne være nye standarder eller tolkninger fra IASB eller NRS, men også relevante uttalelser gitt av regulerende myndigheter, eller kommentarer til andre relevante utviklingstrekk med betydning for norske foretaks finansielle rapportering. En regnskapsfaglig spesialistgruppe i EY er forfattere av spalten. Dette nummerets spalte er forfattet av dr. oecon., statsautorisert revisor og nordisk IFRS-leder Steinar S. Kvifte og siviløkonom, master i revisjon og regnskap og manager Alvar A. Strandvold.

¹ Praksisundersøkelsen 2020 i sin helhet er tilgjengelig på EYs hjemmesider: https://www.ey.com/no_no/assurance/praksisundersokelsen-2020

Overordnede observasjoner

Gjennomgangen av norske selskapers IFRS 16-praksis viser stor variasjon:

- Omtrent halvparten av selskapene viste bruksretteiendeler og leieforpliktelser på egne linjer i balansen.
- Det er store individuelle og bransjemessige forskjeller i valg av diskonteringsrente.
- Kun et fåtall av selskapene gir sensitivitetsinformasjon om forlengelses- og oppsigelsesoppsjoner.
- Et mindretall av selskapene som benyttet netto rentebærende gjeld som APM, oppga å ha inkludert leieforpliktelser i beregningen av dette.

En del av denne variasjonen kan forklares av selskapsesifikke forhold, som omfang og bruk av leieavtaler, herunder vesentlighetsbetraktninger. Men det er også forskjeller som ikke kan forklares på annen måte enn ulik forståelse av standardens krav eller ulik skjønnsutøvelse. Disse forskjellene vil ventelig i hvert fall delvis viskes ut over tid.

2019 (med unntak av de som rapporterer etter annet regnskapsspråk enn IFRS og de med avvikende regnskapsår).

Variert presentasjonspraksis

IFRS 16 gir selskaper valgfrihet mellom å presentere bruksretteiendeler og leieforpliktelser på egne linjer i balansen, og å presentere dem på samme linje som henholdsvis andre eiendeler og forpliktelser og opplyse om hvilken linje de er presentert på i note. Dersom bruksretteiendeler ikke er presentert på egen linje i balansen, skal de presenteres på samme linje som egne driftsmidler i samme klasse.

Tabell 1 – Presentasjon av bruksretteiendeler og leieforpliktelser i balansen

	Presenteres bruksretteiendeler separat i balansen?	Presenteres leieforpliktelser separat i balansen?
Ja	52 %	55 %
Nei	48 %	45 %

Tabell 1 oppsummerer valgene om presentasjon i balansen. Som tabellen viser, er det nesten like mange selskaper som viste bruksretteiendelen separat i balansen som de som ikke gjorde det.

Valget om presentasjon av leieforpliktelser var langt på vei sammenfallende med presentasjon av bruksretteiendeler. Tabell 1 viser likevel at en marginalt høyere andel av selskapene viste leieforpliktelser separat. Dette kan for eksempel skyldes at de ønsket å tydeliggjøre skillet mellom leieforpliktelser og øvrig gjeld, fordi enkelte regnskapsbrukere trekker ut leieforpliktelser av annen gjeld ved multipelanalyser.

Det er en klar sammenheng mellom effekten av IFRS 16, målt som økning i totalkapitalen, og presentasjonsvalget, jf. tabell 2.

Tabell 2 – Gjennomsnittlig effekt på totalkapital som følge av IFRS 16 og presentasjonsvalg i balansen

Økning i totalkapital	Presentert separat i balansen	Ikke presentert separat i balansen
Bruksretteiendeler	6,65 %	3,48 %
Leieforpliktelser	7,72 %	1,88 %

Den gjennomsnittlige overgangseffekten av IFRS 16 var betydelig høyere blant selskapene som skilte ut bruksretteiendeler og leieforpliktelser på egne linjer. Denne sammenhengen er forventet, ettersom kvantitativ vesentlighet ofte er et viktig element i vurderingen av om noe skal presenteres separat eller ikke i regnskapsoppstillingene.

Oslo Børs har delt inn samtlige noterte selskaper i tolv ulike sektorer. Det er betydelige variasjoner mellom ulike sektorer i hvordan bruksretteiendeler og leieforpliktelser ble presentert i balansen. For eksempel viste henholdsvis 86 % og 100 % av selskapene i sektorene Kommunikasjon og Forbruksvarer, bruksretteiendeler og leieforpliktelser på egne linjer. I motsatt ende av skalaen finnes sektorene Finans og Egenkapitalbevis, hvor kun henholdsvis 29 % og 14 % av selskapene viste bruksretteiendeler og leieforpliktelser på egne linjer.

Disse sektortendensene synes å henge sammen med den generelle effekten av IFRS 16. Mens Kommunikasjon og Forbruksvarer er de sektorene hvor selskapene opplevde størst gjennomsnittlig virkning på totalkapitalen, er sektorene Egenkapitalbevis og Finans de med lavest virkning. En sektor som brøt med dette mønsteret er Eiendom. I denne sektoren var den gjennomsnittlige overgangseffekten av IFRS 16 en økning i totalkapitalen på 0,43 %, men 50 % og 60 % av selskapene presenterte likevel bruksretteiendeler og leieforpliktelser på egne linjer i balansen.

En annen interessant observasjon er at 19 % av selskapene som presenterte leieforpliktelser separat i balansen, ikke presenterte bruksretteiendeler separat. Motsatt valgte 14 % av selskapene som presenterte bruksretteiendeler å ikke presentere leieforpliktelser separat. Det er ingen åpenbare fellestrekk knyttet til eksempelvis sektor eller overgangseffekt blant selskapene som valgte å kun vise bruksretteiendeler eller leieforpliktelse separat.

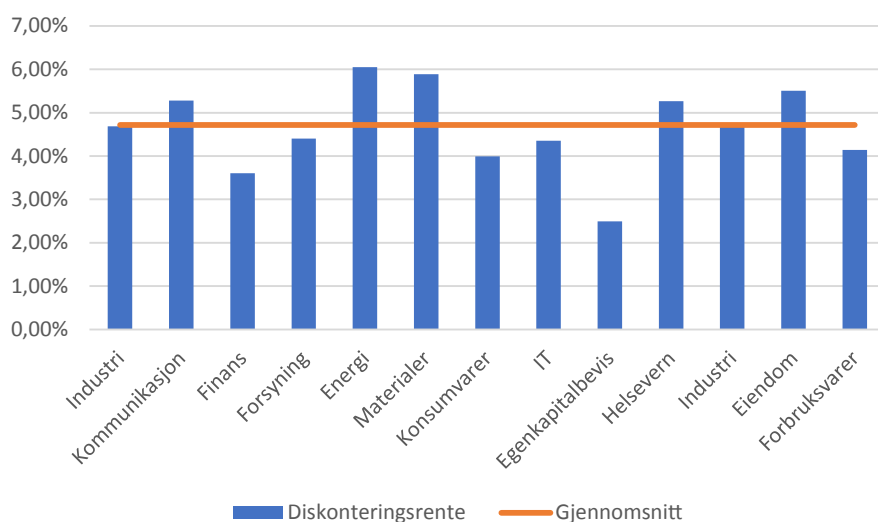
Sprik i diskonteringsrenten

Diskonteringsrenten er en av de mest sentrale forutsetningene for beregningen av leieforpliktelsen. Utgangspunktet i standarden er at leiebetalingene skal diskonteres med den implisitte renten i leieavtalen. I praksis er det derimot ofte selskapers marginale lånerente som benyttes fordi den implisitte renten ikke lett kan fastsettes. Diskonteringsrenten skal være selskaps-spesifikk, og den vil også avhenge av den enkelte leide eiendelen.

Tabell 3- Oppsummering av diskonteringsrenter

	Laveste	Gjennomsnitt	Høyeste
Diskonteringsrente	2 %	4,72 %	13,1 %

Den gjennomsnittlige diskonteringsrenten blant selskapene var 4,72 %, jf. tabell 3. Det var imidlertid store variasjoner, og diskonteringsrentene varierte mellom 2 % og 13,1 %. Kun tre av selskapene hadde en diskonteringsrente på 10 % eller mer. Det var også store variasjoner mellom ulike sektorer, slik figur 1 viser.

Figur 1 – Diskonteringsrente pr. sektor på Oslo Børs

Den sektoren som utmerket seg med størst avvik, var Egenkapitalbevis, som omfatter sparebanker. Dette er ikke oppsiktsvekkende, gitt at denne bransjen finansieres i et annet marked enn resten, og har en annen risikoprofil. Finanssektoren for øvrig hadde det nest største avviket. Hovedårsaken til at avviket ikke var like stort som for sektoren Egenkapitalbevis, er at også blant annet investerings-selskaper som Aker, og banker som utelukkende gir forbrukslån og dermed har en annen risikoprofil, er plassert i sektoren Finans. De største avvikene i motsatt retning ble observert i sektorene Energi og Materialer.

Tabell 4 – Format for opplysninger om diskonteringsrente

	Antall selskaper	Andel
Vektet gjennomsnittlig diskonteringsrente	105	57 %
Intervall for diskonteringsrenter	65	35 %
Diskonteringsrente ikke oppgitt	14	8 %

IFRS 16 krever ikke at selskaper gir opplysninger om diskonteringsrenten. Unntaket er den vektete gjennomsnittlige lånerenten benyttet på tidspunktet for førstegangs-anvendelse av standarden, altså 1. januar 2019 for nesten samtlige selskaper i utvalget. Det er store variasjoner i hvordan diskonteringsrenten ble opplyst. Tabell 4 oppsummerer hvordan selskapene valgte å opplyse om diskonte-

ringsrentene. Mens 57 % av selskapene opplyste om den vektete gjennomsnittlige diskonteringsrenten som de benyttet, opplyste 35 % om intervaller for diskonteringsrenter. Enkelte av disse oppga også intervaller pr. geografisk område, datterselskap eller lignende.

Åtte prosent av selskapene opplyste ikke om diskonteringsrente. For selskapene i denne gruppen hadde IFRS 16, med noen få unntak, kun marginale effekter målt som økning i total-kapitalen. Det er derfor rimelig å anta at det lå en vesentlighetsvurdering bak beslutningen om å ikke opplyse om diskonteringsrenten for flertallet av disse. Et fåtall selskaper ga opplysninger om leieforpliktelsens sensitivitet for endringer i diskonteringsrenten.

Få opplysninger om opsjonselementer

Ved vurderingen av leieperioden krever IFRS 16 at selskapene ikke bare ser hen til den avtalte (minimums)leieperioden, men også vurderer forlengelses- og oppsigelsesopsjoner. Standarden presiserer at opplysninger om slike opsjoner i enkelte tilfeller kan være nødvendige.

I sin rapport *Kontroll av noterte foretaks finansielle rapportering i 2019* påpekte Finanstilsynet «(...) at det forventes foretaksspesifikke og konkrete opplysninger om effekter av implementeringen og anvendelsen av IFRS 16, og i tillegg hvilke forutsetninger som er benyttet. Dette skal også omfatte foretakenes vurderinger knyttet til leieperiode («lease term») og tilhørende sensitivitetsoffisjoner om dette estimatet.»²

Forventningen om sensitivitetsoffisjoner er interessant fordi IFRS 16 ikke har eksplisitte krav om dette. Formentlig har Finanstilsynet basert uttalelsen på en forståelse av det mer generelle kravet i IAS 1 *Presentasjon av finansregnskap*.

Tretten prosent av selskapene ga en form for sensitivitetsoffisjoner. Alle

² Finanstilsynet, 2019. *Kontroll av noterte foretaks finansielle rapportering i 2019*.

selskaper som ga kvantitative opplysninger om effekten av å utøve, eller ikke utøve, opsjonselementer, har blitt vurdert å oppfylle Finanstilsynets forventning om å vise sensitivitetsanalyser. Av selskapene som ga opplysninger som angitt, har de fleste oppgitt effekten på leieforpliktelsen pr. 31. desember av å utøve samtlige forlengelsesopsjoner.

Andelen som ga denne typen informasjon, var som nevnt begrenset. For mange kan effektene av slike opsjoner være relativt små, og dermed er opplysninger om dem utelatt av vesentlighets-hensyn. For andre kan det ha vært vanskelig å utvikle et hensiktsmessig format for slike opplysninger. I noen tilfeller kan forretningsmessige hensyn påvirke viljen til å gi denne typen «hva hvis-informasjon». Ingen av de to siste forklaringene har tung faglig forankring.

Netto rentebærende gjeld uten leieforpliktelser

Bruken av alternative resultatmål (APM-er) har vært tiltagende over flere år, og har fått stadig økende oppmerksomhet fra både medier og regnskapsbrukere.³ I tillegg til APM-er vedrørende resultatstørrelser, som EBIT og EBITDA, har særlig netto rentebærende gjeld (ofte bare kalt netto gjeld, eller «net interest-bearing debt» og «net debt» på engelsk) blitt brukt i større utstrekning. I utvalget vårt

brukte 47 % av selskapene dette APM-et i sine årsrapporter.

Det er ingen allment anerkjent definisjon av netto rentebærende gjeld, verken innenfor IFRS eller i annet regelverk. Derfor gis nøkkeltallet ulikt innhold på tvers av selskaper, og hvilke poster som inngår på både gjelds- og eiendelssiden, varierer. Før IFRS 16 var leieforpliktelser generelt mindre aktuelle ettersom de primært var knyttet til finansielle leieavtaler, som var langt mindre utbredt enn operasjonelle avtaler. For mange oppstod således en ny problemstilling ved implementeringen av IFRS 16, ved at det ble aktuelt å innarbeide nye leieforpliktelser i netto rentebærende gjeld.

Av de 90 selskapene som benyttet netto rentebærende gjeld, var det kun 39 % som oppga å ha inkludert leieforpliktelsen. Presisjonen i denne størrelsen er imidlertid noe usikker, siden flere selskaper var mindre tydelige på hva som faktisk inngår i nøkkeltallet. Ved tvil har vi i denne undersøkelsen lagt til grunn at leieforpliktelsen ikke inngår i netto rentebærende gjeld. Finanstilsynet har tidligere dokumentert at praksis er varierende når det gjelder definering og forklaring av APM-er.⁴

Det kan være flere årsaker til at leieforpliktelsen ikke ble tatt med i beregningen av netto rentebærende gjeld. Enkelte selskaper oppga for eksempel å

ha lånebetingelser som er basert på netto rentebærende gjeld, og med et slikt bakteppe kan det være forvirrende for regnskapsbrukere å benytte én definisjon av APM-et i omtalen av lånevilkår og en annen definisjon i omtalen av netto rentebærende gjeld for øvrig. Mange selskaper har tradisjonelt også lagt en relativt snever forståelse av *gjeld* til grunn, slik at kun bank- og obligasjonsgjeld har vært inkludert. Leieforpliktelsen er som kjent delvis basert på antatte betalinger som selskapet ikke er kontraktsmessig forpliktet til, noe som for enkelte tilsier at denne gjelden er av en annen karakter enn tradisjonell rentebærende gjeld. For selskaper som utelukkende bruker leieavtaler av driftsmessige årsaker, og ikke som en alternativ finansiering, kan det også fremstå unaturlig å sidestille leieforpliktelser og annen rentebærende gjeld. I tillegg mener enkelte fortsatt at fremtidige leiebetalinger knytter seg til gjensidig uoppfylte forpliktelser, og derfor ikke hører hjemme sammen med gjeld slik som det begrepet oppfattes utenfor regnskapet.

På den andre siden er det også gode argumenter for at leieforpliktelsen bør anses å være en del av netto rentebærende gjeld. Regnskapsførte leieforpliktelser oppfyller det regnskapsmessige gjeldsbegrepet, som for øvrig også omfatter annen og mer tradisjonell rentebærende gjeld. Det faktum at leieforpliktelser renteberegnes for regnskapsformål, tilsier ytterligere likhetstrekk med annen rentebærende gjeld.

³ Kvifte, Steinar Sars, Alvar Aellig Strandvold og Ragnhild Bergan Grimstad, 2019. *APM-er i og utenfor regnskapet*. Magma, 01 2019.

⁴ Finanstilsynet, 2018. *Kontroll av noterte foretaks etterlevelse av retningslinjer for alternative resultatmål*.

Utviklet for revisjonsselskaper - i samarbeid med Revisorforeningen

Styreplan

- for revisor

Struktur på eget styrearbeid - i tråd med ny revisorlov

www.styreplan.no

info@styreplan.no